

Ресми рецензент Отарбаев Бауыржан Камаловичтың
«БД20100 – Ветеринариялық медицина» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін
ұсынылған Інірбай Бакытқали Кабиұлының «Мультипротейнді рекомбинант антигенін бруцеллездің
серологиялық баалауында қолдану» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына берген жазбаша

ШҚІРІ

Р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі: 1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі); 2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы) 3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі	«Мультипротейнді рекомбинант антигенін бруцеллездің серологиялық баалауында қолдану» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы тақырыптың бекіту күніне, ғылымның даму бағыттарына және мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес келеді Інірбай Бакытқали Кабиұлының «Мультипротейнді рекомбинант антигенін бруцеллездің серологиялық баалауында қолдану» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы 2018-2020 жылдарға арналған О.0810 "Ауыл шаруашылығы мен ветеринарияға арналған жаңа препараттар мен инновациялық биотехнологияларды жасау" атты ҚР БҒМ-нің ғылыми - техникалық бағдарлама шеңберіндегі "Құрама рекомбинантты антигенге негізделген бруцеллездің серологиялық диагностикасы» тақырыбы бойынша орындалды (мемлекеттік тіркеу №:0118РҚ00970).

	жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету)	
2.	Ғылымға маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген.
		Алғаш рет бруцеллез коздырғышының сыртқы мембрана ақуыздарының фрагменттерінен құрастырылған антигенді синтездейтін прокариоттық өндіріш штамм алынып, бұл антиген мал бруцеллезін балауға арналған тегімді және сезімтал ИФТ-ын әзірлеуде қолданылған. Жүргізілген зерттеулердің ғылыми нәтижелері бруцеллез балауына елеулі үлес қоспақ, ал олардың маңыздылығы диссертациялық жұмыста жан-жақты ашылған
		Өзі жазу деңгейі жоғары
		Диссертация өзектілігі ғылыми зерттеу жұмыстарының толық аяқталған жаңалығына, ветеринариялық өндірісте алғаш рет бруцеллез коздырғышының иммунодоминантты фрагменттерінен құрастырылған ақуызды синтездейтін прокариоттық өндіріш штамм алынуына және одан бруцеллезді балауға арналған сезімтал антиген әзірлеп, оны ИФТ-інде қолдануына негізделген.

	<p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) айқындайды; 2) жартылай айқындайды; 3) айқындамайды 	<p>Диссертация мазмұны мультитиптеинді рекомбинант антигенін брутцеллездің серологиялық балауында қолдану тақырыбын толық айқындайды.</p>
	<p>4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) сәйкес келеді; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді 	<p>Диссертацияның ішкі бірлік принциптері, мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді.</p>
	<p>4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық байланысқан:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) толық байланысқан; 2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жоқ 	<p>Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық тұрғыдан алып қарағанда бір-бірімен толық байланысқан.</p>
	<p>4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидағтар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) сыни талдау бар; 2) талдау жартылай жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне 	<p>Автор ұсынған жаңа шешімдер және мультитиптеинді рекомбинант антигенін брутцеллездің серологиялық балауында қолдану әдісі әлемдік ғылыми әдебиеттегі әдістермен салыстырмалы түрде бағаланып, алынған нәтижелерге сыни талдау жасалған.</p>

	негізделген	
5. Ғылыми жана шылдық принципі	<p>5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидағтар жана болып табыла ма?</p> <p>1) толығымен жана; 2) жартылай жана (25-75% жана болып табылады); 3) жана емес (25% кем жана болып табылады)</p> <p>5.2 Диссертацияның қорытындылары жана болып табыла ма?</p> <p>1) толығымен жана; 2) жартылай жана (25-75% жана болып табылады); 3) жана емес (25% кем жана болып табылады)</p> <p>5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жана және негізделген бе?</p> <p>1) толығымен жана; 2) жартылай жана (25-75% жана болып табылады); 3) жана емес (25% кем жана болып табылады)</p>	<p>Ғылыми нәтижелер мен қағидағтар толығымен жана болып табылады, өйткені олар ҚР ҰЗМИ РМҚ патентімен қорғалып, рецензияланатын шет елдік журналдарда (Q2-2 мақала, Q3-1 мақала) жарық көрген.</p> <p>Диссертацияның қорытындылары толығымен жана болып табылады және олар диссертациялық жұмыстың нәтижелеріне, ізденуші жасаған ғылыми тұжырымдарына сәйкес келеді.</p> <p>Диссертацияның техникалық және технологиялық шешімдері бұрцелгез ауруын балауға керекті сезімталдығы мен телімділігі жоғары заманауи отандық диагностикаумды әзірлеуге негізделген және толығымен жана.</p>

6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)	Диссертацияның барлық қорытындылары ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды, эксперименттік зерттеулермен расталады және дәлелдемелерде негізделген.
7.	Қорғауға шығарылған негізгі қағидағаттар	<p>Әр қағидағат бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет:</p> <p>7.1 Қағидағат дәлелденді ме?</p> <p>1) дәлелденді;</p> <p>2) шамамен дәлелденді;</p> <p>3) шамамен дәлелденбеді;</p> <p>4) дәлелденбеді</p> <p>7.2 Тривиалды ма?</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p> <p>7.3 Жана ма?</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p> <p>7.4 Колдану деңгейі:</p> <p>1) тар;</p> <p>2) орташа;</p> <p>3) кең</p> <p>7.5 Мақалада дәлелденген бе?</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p>	<p>7.1 Диссертациялық жұмыста бруцеллез коздырғышының молекулалық салмақтары 19 кДа, және 31 кДа болатын СМА-ның иммундоминантты фрагменттерінен құрастырылған ауқызды синтездейтін прокариоттық өндіргіш штамм алынып, бұл антиген мал бруцеллезін бағдауға арналған тәлімді және сезімтал ИФТ-ын әзірлеуде қолданылды.</p> <p>Мультипротейнді рекомбинантты антигендердің сыыр мен қой бруцеллезінің ИФТ диагностикасындағы салыстырмалы құндылығын дәлелденді;</p> <p>7.2 Қорғауға шығарылған қағидағаттар тривиалды емес түпнұсқалық болып табылады.</p> <p>7.3 Әзірленген сыыр мен қой бруцеллезін ИФТ-да бағдауда қолданылатын мультипротейнді рекомбинантты антигенді алу тәсілі жана болып табылады.</p> <p>7.4 Сонымен қатар ұсынылып отырған әдістің қолдану ауқымы кең, өйткені әзірленген «Бруцеллезді диагностикалауға арналған ИФТ-жыынтығы» еліміздің республикалық және аудандық ветеринарлық зертханаларда қолданыс таба алады.</p>

		<p>7.5 Қорғауға шығарылған зерттеу нәтижелеріндегі негізгі қағидағтар ҚР патенті мен 11 ғылыми мақалалармен дәлелденген.</p>
<p>8. Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі</p>	<p>8.1 Әдістеменің таңдауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған 1) ия; 2) жоқ</p>	<p>Әдістеменің таңдауы негізделген және диссертациялық жұмыстың зерттеу мақсаты мен міндеттері нақты жазылған.</p>
	<p>8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) ия; 2) жоқ</p>	<p>Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдісте мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып диаграммалармен безендірілген.</p>
	<p>8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер</p>	<p>Мультипротейнді рекомбинант антигенін брүцеллездің серологиялық балауында қолдануға байланысты диссертациялық жұмыстағы теориялық қорытындылары зертханалық және өндірістік жағдайда зерттеіліп, дәлелденген және расталған.</p>

	<p>педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p> <p>8.4 Манызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған</p> <p>8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз</p>	
<p>9 Практикалық құндылық принципі</p>	<p>9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар:</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p> <p>9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары:</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p> <p>9.3 Практикалық ұсыныстар жана болып табылады? 1) толығымен жана;</p>	<p>Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті.</p> <p>Бруцеллез қоздырғышының мультипротейнді рекомбинантты антигені алғаш рет әзірленіп, аталмыш індеттің серологиялық бағауын жетілдіруге мүмкіндік беріп отыр. Қол жеткізілген нәтижелер басқа да жұқпалы аурулардың заманауи диагностика құмдарын даярлауда маңызды теориялық негіз бола алады.</p> <p>Бруцеллез індеті бойынша елімізде қалыптасқан күрделі эпизоотиялық-эпидемиялық жағдайда ауруға шалдыққан сиыр мен қой малын вакцинация алдында дәлірек анықтау мақсатында Brucella тұқымының бактерияларына тән рекомбинантты ақуыздарға негізделген ИФТ-ын қолданудың практикалық маңызы өте зор.</p> <p>Республикалық микроорганизмдер коллекциясы» республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорының депозитіне алынған Brucella spp.</p>

		2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	сыртқы мембранасының рекомбинантты ақуызын өндіруші E. coli VL21(PE3)/pET28a/rCMA19+31 штаммын (тіркеу нөмірі В-РКМ 00913) ауру қоздырғышына тән диагностикалық құндылығы жоғары антигенді алу мақсатында қолдануда ұсыну - ветеринария саласында толығымен жаңа ұсыныс болып табылады.
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Диссертациялық зерттеу жұмысын академиялық жазу мен ресімдеу сапасы жоғары .

Шешім: Інірбай Бакытқали Қабиұлының «6Д20100 – Ветеринариялық медицина» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне лайық деп ұсынамын.

Ресми репезент:

«Қазақ Ұлттық аграрлық зерттеу университеті» КеАҚ.
Биологиялық қауіпсіздік кафедрасының қауымдастырылған профессоры, ветеринария ғылымдарының кандидаты

Б.К.Отарбаев

Б.К.Отарбаевтың қолын растаймын:
Бас ғылыми хатшы

Керимова У.К.

